

TAKÁTS GYULA

1911–2008

Kezemben új kötetem egy példányával eltűnődtem, küldjem-e el Takáts Gyulának, idős kora miatt elér-e a küldemény, és ha igen, lesz-e ideje, kedve, ereje lapozgatni benne? De hiszen a Kaukázusban se szeri, se száma a százéveseknek, és ha nekünk nincsenek is égbe nyúló csúcsaink, ha magyar író a természettel egygyé forrottan töltötte éveit, évtizedeit, az Takáts Gyula. Döntöttem, postára tettem a kötetet. Másfél óra múlva kaptam a hírt, meghalt Takáts Gyula.

Nevezték pannon költőnek, méltatták érzékletes bukolikáját, magának követelte a fél Dunántúl, de lírája ennél is nagyobb erő számadásával gazdag. Igaz, egyik komolyabb honoráriumából hatvan mandulafát vásárolt, el is ültette bece-hegyi birtokán, és ott termelt borára igencsak büszke volt, méltatták is az ital zamatát, szeszfokát nemzedéktársai, mégis mindaz, amit tájköltészet címén alkotott, szemhatárt tágítóbb. Balatoni kötődésű ugyan a FAKUTYÁN, FÉNYBEN, ám ahogy kopasztott angyalként repül a gitárnyakú barát a völgyön át, mellékalakként pedig molnár bámul az égre, és a háttérben tizenkét méhcsalád rajzik, keze alatt a nagy németalföldi festőkkel vetekedő életkép kerekedik ki; mikroszkóptekintettel feledkezett a zsaluk résén átsuhanó „*mézsárga lüktetésű lapokra*” meg a jégvirágos ablakon sétáló álmatag könnycseppre, akár a flamand csendéletek képírói (ANGYALI KÖVET); a kikötésre használt fűzfa valósággal pittoreszk, sőt pikareszk művelődéstörténetet ígézett az olvasó elé különböző korokból, különböző társadalmi rétegekből. Micsoda varázserővel tudta panteizmusa összehangolni az öt érzék örömeit az emberi megrendülésnek a tapasztalatot túlszárnyaló himnuszai! Nem csak a szívének annyira kedves balatoni táj és a zselicsi dombvidék meg a Nagyberek ajzotta föl líráját: látomásait, melyeknek egyikét-másikat Rónay György nagyon is jogosan chagallinak érezte, éppúgy táplálták finnországi, mint itáliai benyomásai: „*Mint bömbölő, megvadult medvék / vad hullámok rágják pilléveit*” – írta IMATRA ZUHATAGÁ-TÓL, és meglátta, úgy látta, mint senki más a mediterrán földet, olaszt és görögöt: „*A négerestű kőre rózsá fut...*” (SZICÍLIA).

Mert az őselemek költője volt, a természet olykor rejtett nagyhatalmaié, olykor parányba titkolt szépségeié. Hogy áradt a versbeszéd! Az élővilág, flóra és fauna megigézettjeként mesterfokon kottázta le az ámulatában elakadt szó drámai helyzetét is. Rapszódia és himnusz, dal és ráolvasás váltakozott költészetében, akár csak az egyszeri látvány és a fenséges keltette áhítat. Ha a jövőben a költészet színeit keressük, Takáts Gyula kötetét kell fölűtnünk a párját ritkító szenzuális csodákért. Egy hősikor, a *Nyugat* harmadik nemzedéke nagy alakjától búcsúzunk most.

Rába György

TAKÁTS GYULA EMLÉKÉRE

Meghalt a szelíd hangú költő – kezdhethném így is a búcsúztatást, de rögtön hozzá kell tennem, hogy az igazi költő, mert a szelídség ma már, zavaros korunkban, kevés, és az is kevés, hogy igazi, mindig hozzá kell tenni kényszeresen valami csinnadrattát, lázas izgatottságot. Pedig hát mellesleg éppen e szavak valódi értelmére adott példát, a változó örületben az elegánsan megírt verseket mutatta fel szívósan és töretlen kedéllyel, hogy legyen mibe kapaszkodnunk. Szelíd és igazi; talán már mi is sejtjük, ha végigtekintünk a hosszú időn, hogy micsoda érték és micsoda színvonal ez, mert érdemmé válik a derű és erővé a szelídség. Végül is milyen költő volt? Illyés szép szavával szólva: ott volt a helye a magyar költészet nagy kerek asztalánál. Mindig megnyugodtam, amikor olvastam, és mindig felderültem, amikor személyesen találkoztunk. A magam emlékeit mondom el, de talán mindannyiunk nevében, akik ismerték, tisztelték és szerették őt. Kevés emlékem van róla, többségük mások elbeszéléséből való, ritkán találkoztunk, de az a kevés emlék biztosan és biztatóan fénylik, a napsütés bizonyosságával, a derű mosolygásával. Hamarabb hallottam róla, mint ahogy megismertem. Kortársai nem mindenben egyeztek meg, majdnem mindenben vitáztak, ahogy a kor egymástól elágazó utakra vitte őket, de egyben mind egyetértettek: Takáts Gyulát mindnyájan szeretettel emlegették. Apát, példaképet kereső fiatal költőként erre rögtön felfigyeltem, s kíváncsian vártam a személyes találkozást. A legendához az is hozzátartozott, hogy valahol távol él, messze az irodalmi csetepatéktól, a felhevült műhelyektől, a lázas vitáktól. Ez először inkább érdekesnek tűnt, azután elgondolkoztatónak, azután követendőnek. Felsejlett egy másféle magatartás, egy időtállóbb bölcsesség, egy kikezdheterlen szabadság, melynek vonzása máig tart, ahogy kezd benőni a fejem lágya. Melegedni járok az emlékére ma is.

Érthető, hogy nem lepődtem meg, amikor megláttam. Mondhatom azt, hogy pontosan megfelelt a róla szóló legendának. Úgy nézett ki, mint egy vidéki úr, és az is volt. Elegáns, mértéktartó öltöny, vágott bajusz, finom mosoly, csendes modor. A pincér neki köszönt először; biztos ösztönrel kiemelve a vad és hevült költők közül. Nem nézett ki költőnek, vidéki múzeumigazgatónak nézett ki, mivel az is volt. Rendszeres időpontokban jelent meg Pesten, s rendszerint ugyanabban a szállodában lakott, évtizedeken át, a megszokott szobában. Volt ebben is valami jó régi íz, Deák Ferenc élhetett így, vagy Vörösmarty Mihály. Ehhez persze oda kell képzelni az akkori nyomorúságos világunkat. Ámulva figyeltem, s rögtön a bűvkörébe vont. Természetes, hogy nagy örömmel vettem részt a születésnap köszöntőn, amelyet a Fészekben tartott, s megtisztelve olvastam fel a születésnap rigmusomat, amelyben a bece-hegyi borát dicsértem. Később meglátogattuk a Bece-hegyen is, a Balaton nyugati csücskén, úgy mentünk

oda, mint a zarándokok, akik hisznek valamiben. Bizonyosság erre a többkötetes, teleírt vendégkönyv, amely megőrizte gyarló verseinket, erős hitünket és sóvárgásunkat a fénylőn derűs és hosszú élet után. Az Isten ajándékának tekintem a hosszú életet, amelyet élt, úgy gondolom, hogy igazán méltó volt rá. Békés lélekkel küldte a szonettjeit a Styxen túlra, s mi megbékélve nézünk utána.

Csukás István

A folyóirat a Nemzeti Kulturális Alap és a Tiara Rt.
támogatásával jelenik meg

nka
Nemzeti Kulturális Alap

TIARA

Csill*gszálló

kulturális utcalap

Kétéves a Csillagszálló folyóirat

A közelmúltban ünnepelte második születésnapját a Csillagszálló kulturális utcalap. A műfajában Magyarországon egyedülálló havi lapot az Oltalom Karitatív Egyesület adja ki, ezzel teremt munka- és találkozási lehetőséget a hajléktalan terjesztőknek. A terjesztés Budapest három forgalmas aluljárójában zajlik; az árusításra vállalkozó hajléktalanokat szociális munkások segítik. A lap 200 forintos vételárának fele az árust illeti.

Hogy szélesebb körben elérhető legyen, a folyóiratot tavaly előfizethetővé tették, s az utcai értékesítés mellett máris több könyvesbolttal és kulturális találkozóhellyel alakult ki együttműködés. A tematikus számokkal jelentkező irodalmi-művészeti lap korábbi és legfrissebb példányai immár megvásárolhatók a Dankó utcai Könyvesházban, az Írók Boltjában és a Nyitott Műhelyben, az érdi Bíró András Könyvesboltban és a százhalombattai Békés Könyvesboltban is. A kulturális utcalapban a neves kortárs szerzők mellett tehetséges fiatal írók, költők, kritikusok kapnak megjelenési lehetőséget. Szerzőik között szerepel Bíró Krisztina, Cserna-Szabó András, Csillag Márton, Dunajcsik Mátyás, Esze Dóra, Jónás Tamás, Karafiáth Orsolya, Legát Tibor, Mestyán Ádám, Mézes Gergely, Péntek Orsolya, Péterfy Gergely, Schüttler Tamás, Tamás Zsuzsa és Vámos Miklós. A lapszámokat kortárs fotó- és képzőművészek alkotásai színesítik.

A második születésnapra a Csillagszálló hagyományteremtő céllal képzőművészeti pályázatot írt ki. Az Utca 2008-ra érkezett pályaművekből rendezett kiállítással vette kezdetét az ünnep a Gödör Klubban november 11-én. A műsor további részében a hajléktalanokból és szociális munkásokból álló Oltalom Kulturális Kör, majd a Lidérc, a Bardo és a Grand Hotel Budapest zenekar adott koncertet. Az ezer négyzetméteres kiállítóterben huszonnyolc művész alkotásai tekinthetők meg. A kiállítás anyagával a novemberi lapszám különleges megközelítésben foglalkozik. A szám a kiállítás időtartama alatt a Gödör galériájában is megvásárolható. A tárlat, amely a Gödör Klub, a Millenáris és a Vodafone Magyarország Alapítvány támogatásával valósult meg, december 2-ig látogatható a budapesti Erzsébet téren.

További információk: www.oltalom.hu/csillagszallo